

بازسازی معنوی

(مصاحبه با خانم عشرت شایق)

اشاره:

خانم عشرت شایق، نماینده مجلس شورایی اسلامی از منطقه تبریز، اسکو، آذرشهر و نیز عضو کمیسیون اصل نود هستند که در مسئولیتهای مختلف، فعالیت و خدمت کرده‌اند از جمله در آموزش و پرورش تبریز، هیئت مدیره باشگاه فرهنگی - ورزشی استقلال، مدیریت باشگاه خبرنگاران جوان در غرب کشور، مشاور بانوان در صدا و سیما تبریز و...
مجله حضور اخیراً درباره زندگی و اندیشه‌های امام خمینی، مصاحبه‌ای با ایشان انجام داده است که متن آن را در پی می‌خوانید.

* * *

حضور: ضمن تشکر، بفرمایید از نظر شما جایگاه نهضت و اندیشه امام خمینی در تحولات قرن بیستم چگونه است و چگونه توانست جنبه جهانی پیدا کند؟ و چگونه می‌توان تداوم تأثیر آن را حفظ کرد؟

خانم عشرت شایق: حضرت امام خمینی به این جهت که از راه خداجویی و حق‌جویی که در فطرت همه انسان‌ها وجود دارد وارد شدند، در مبارزه با طاغوت توفیق یافتند. حضرت امام فردی بود حق‌مدار. ایشان حق را محور تمامی انگیزه‌های کاری و فعالیتی خود قرار می‌داد. هیچ‌جا حرکت امام یک حرکت شخصی نبوده است. نهضت امام خمینی، حرکتی الهی بود و پیامشان هم احیای فقه سیاسی در جامعه. امام خمینی برای همگان به عنوان یک علامه، فیلسوف، فرهیخته و اندیشه‌مند مطرح بود.

□ مهمترین زمینه‌ای که حضرت امام در آن وارد شدند فقه سیاسی شیعه بود که تا آن زمان، زمین مانده بود

□ آن روحیه ساده‌زیستی و مردمی بودن که حضرت امام همواره مسئولین را به آن توصیه می‌کردند و خود نیز الگوی ساده‌زیستی بودند، از بین رفته است

مهم‌ترین زمینه‌ای که حضرت امام در آن وارد شدند فقه سیاسی شیعه بود که تا آن زمان زمین مانده بود. از منظر فقه سیاسی امام، مهم‌ترین اصلی که در جامعه می‌تواند حاکمیت دینی را برقرار کند اصل حاکمیت ولایت فقیه است. اتکای امام از این نهضت بزرگ به قدرت لایزال الهی بود و چون انسانها فطرتاً حق‌جو هستند طبعاً به دنبال حضرت امام راه افتادند، سربازی کردند و سعی کردند در حد وسع و ظرفیت خود تکلیف دینی خود را انجام دهند.

البته درباره حضرت امام و جایگاه نهضت ایشان سخن گفتن سخت است. وقتی وارد عرفان امام می‌شویم با یک انسان کامل روبرو هستیم، وقتی وارد اخلاق می‌شویم، ملکه اخلاق حسنه را مشاهده می‌کنیم، وقتی وارد حوزه فلسفه می‌شویم یک فیلسوف تمام عیار را مشاهده می‌کنیم، وقتی در حوزه شعر و ادب که برگرفته از عرفان بالای حضرت امام است وارد می‌شویم یک ادیب و سخنور بسیار قوی را می‌بینیم، وقتی همه این ویژگی‌ها را جمع می‌کنیم به این نتیجه می‌رسیم که حضرت امام یک انسان موحد بودند و طبیعتاً یک انسان موحد بسیاری از توفیقات را می‌تواند

جلب کند. شخصیت امام یک شخصیت فراگیر بود و از همین شخصیت فراگیر می‌توانیم درس‌های تاریخی زیادی بگیریم. رفتار و شخصیت حضرت امام به رفتار ائمه اطهار علیهم‌السلام برمی‌گردد. وقتی در تاریخ معصومین (ع) سیر می‌کنیم می‌بینیم که آنها چنین رفتارهایی داشته‌اند. مثلاً یکی از مهم‌ترین کارهایی که از همین روحیه نشأت می‌گرفت حرکت مهمی بود که با اعزام هیأت سه نفره به شوروی سابق و کاخ کرملین انجام دادند.

زندگی حضرت امام یک صحیفه بسیار بزرگی است که می‌شود ساعت‌ها در مورد آن بحث کرد و روی همین بحث‌ها نکات کاربردی مهمی وجود دارد. امروز جوانانی که امام را ندیده‌اند بسیار نیازمند شناخت ابعاد شخصیتی ایشان هستند. شناساندن شخصیت حضرت امام به جوانان امروزی اهمیت ویژه‌ای دارد. جوانانی هستند که تشنه فراگیری و شناخت ایشان‌اند و ما به عنوان نسل انقلاب وظیفه حفظ و انتقال آرمان و اهداف امام و همچنین شناساندن این شخصیت را به جوانان به عهده داریم. رسانه‌ها، مانند رادیو، تلویزیون و مطبوعات وظیفه ویژه‌ای در این انتقال آرمان‌ها دارند.

حضور: با توجه به اینکه این روزها به سالگشت واقعه عظیم ۱۵ خرداد نزدیک می‌شویم بفرمایید به نظر شما قیام خونین ۱۵ خرداد در سال ۱۳۴۲ چه تأثیری در شکل‌گیری انقلاب اسلامی و تسریع بخشیدن به این انقلاب داشت؟

شایق: هر زمانی که از پیروزی انقلاب اسلامی یاد می‌کنیم بی‌درنگ یاد ۱۵ خرداد در اذهان زنده می‌شود. زمانی که از ۲۲ بهمن صحبت می‌کنیم ناخودآگاه ذهنمان به سمت قیام ۱۵ خرداد متمایل می‌شود. زمانی که خاطره خوش ورود امام را بررسی می‌کنیم باز هم به طور طبیعی یاد قیام ۱۵ خرداد می‌افتیم.

البته می‌توان گفت نهضت‌های صد ساله اخیر هر کدام به نوعی در انقلاب اسلامی نقش دارند اما نقش هیچ یک به اندازه قیام ۱۵ خرداد نیست. علتش این است که حرکت‌هایی را که در صد ساله اخیر داشته‌ایم حرکت‌هایی مقطعی و محدود بوده‌اند اما حرکتی که جامع باشد و آحاد

□ جوانانی که امام را ندیده‌اند بسیار نیازمند شناخت ابعاد شخصیتی ایشان هستند

□ اگر ما واقعاً امام را قبول داریم باید دکترین او را در همه زمینه‌ها مورد توجه قرار دهیم

مردم را پوشش دهد در ۱۵ خرداد روی داده است که در آن، هم مردم عادی را می‌بینیم و هم دانشگاهیان و حوزویان را. از همه مهم‌تر ما شاهدیم که در این جنبش، علما، همراه سایر اقشار مردم در صف مقدم مبارزه علیه ظلم و جور حضور داشته‌اند.

حضور: امام خمینی در بسیاری از زمینه‌ها برای مردم و مسئولین نظام، رهنمودهایی داشتند. به اعتقاد شما کدامیک از رهنمودها و محورهای فکری امام در جامعه ما - خصوصاً در بین مسئولین نظام - فراموش یا کمرنگ شده که رجعت و عمل کردن به آن رهنمودها می‌تواند برای کشور مفید واقع شود؟

شایق: مقام معظم رهبری فرمایش مشهوری دارند که می‌فرمایند: «راه ما راه امام و هدف ما هدف امام است.» این فرمایش مقام معظم رهبری یک تذکر مجدد است که ما مسیر امام را از یاد نبریم. در یک مقطع زمانی مقام معظم رهبری همان ظلم‌ستیزی امام را طی پیامی به سران قوا گوشزد کردند. همچنین دنیاطلبی بعضی‌ها مسئله است. امام علی (ع) می‌فرمایند «در دنیا باش اما با دنیا مباش.» با دنیا بودن یعنی وابستگی به دنیا. بعد از دهه‌های اولیه انقلاب ما شاهد بودیم که زندگی صاحب منصبان کم‌کم از زندگی مردم عادی جدا شده و فاصله گرفته است و آن روحیه ساده‌زیستی و مردمی بودن که حضرت امام همواره مسئولین را به آن توصیه می‌کردند و خود نیز

الگوی ساده‌زیستی بودند از بین رفته است. در این زمینه نیازمند یک بازسازی معنوی قوی هستیم. یک بازنگری درونی به اخلاق و منش خودمان ضروری است. یکی دیگر از مهم‌ترین مسائلی که حضرت امام بارها تأکید کرده بودند و همواره به خانواده‌ها سفارش می‌کردند مسایل تربیتی و فرهنگی است. خانواده‌ها امروزه مسأله تربیت را به عهده سایر نهادهای تربیتی مانند رسانه‌ها و مدرسه گذاشته‌اند و فکر می‌کنند خود در این زمینه مسئولیت ندارند و همه مسئولیتها را متوجه دولت می‌دانند. از دیگر اندیشه‌ها و تلاشهای امام، احیای شخصیت زن مسلمان است. اما دکتربین امام در مورد زنان هنوز مورد توجه بسیاری از مسئولین نظام قرار نگرفته است. اگر ما واقعاً امام را قبول داریم باید دکتربین او را در همه زمینه‌ها مورد توجه قرار دهیم.

حضور: شعار اصلی انقلاب ایران در سال ۵۷ و بعد از آن استقلال و آزادی بود که در قالب جمهوری اسلامی مطرح می‌شد. به نظر شما تا چه حد و در چه زمینه‌هایی این شعار و هدف اصلی انقلاب عمل شده یا به تعویق افتاده است؟

شایق: بسیاری از فرمایشات امام به خصوص استکبارستیزی ایشان تا به امروز به خوبی حفظ شده و قدرتمندانه با وحدت و یکپارچگی مردم نگهداری شده است. اقتدار امروز جمهوری اسلامی در جهان این است که یکی از مهم‌ترین کشورهایی است که ۲۸ سال قدرتمندانه روحیه اولیه انقلاب را حفظ کرده و شعارهای اصلی آن یعنی استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی تا به امروز کم‌رنگ نشده است، زیرا ما استکبارستیزی خود را که از امام یاد گرفتیم از دست نداده‌ایم. هرگاه روحیه استبداد و استکبارستیزی خود را از دست بدهیم هم استقلال سیاسی - معنوی و هم استقلال فکری خود را از دست خواهیم داد. روحیه استکبارستیزی و مقاومت در برابر فشارها و تهدیدات قدرت‌های زورگوی جهانی یکی از درس‌های مهمی است که از حضرت امام برایمان به یادگار مانده است. امام خمینی با رفتار و اقتدار رهبری خود این روحیه را به ما و به همه ملت‌ها آموزش دادند.

□ برای حفظ اتحاد میان مسلمین، صبوری و مدارا کردن لازم است

□ هر گاه ما روحیه استبداد و استکبارستیزی خود را از دست بدهیم، استقلال فکری و سیاسی خود را از دست خواهیم داد

حضور: به نظر شما مجلس هفتم تا چه اندازه در راستای اندیشه‌های حضرت امام و عمل به وعده‌های خود موفق بوده است؟

شایق: در مجلس کارهای زیادی انجام شده و ما روزهای سختی را در مجلس سپری کرده‌ایم اما مجلس دارای افراط و تفریط‌هایی هم بوده است. از لحاظ قانونگذاری مجلس مصوبات خیلی خوبی داشته اما بعضی از مصوبات به دلیل غیرکارشناسی بودن یا ضعف کارشناسی مجدداً مورد مناقشه قرار گرفته و الحاقیه‌های جدیدی به آن اضافه شده است. این امر نشان‌دهنده این است که مجلس، ضعف کارشناسی دارد. این که ما یک مرکز پژوهش به شکل متمرکز داشته باشیم پاسخگو نیست. یعنی لازم است در آیین‌نامه داخلی مجلس برای نمایندگان، مشاور در نظر گرفته شود. همچنین به دلیل عدم وجود مشاور برای نمایندگان، یک نماینده قادر به بررسی کارشناسانه در مورد همه طرحها و لوایح نیست. این مشکل به دلیل وجود تقاضاها و نیازهای مردم که همه‌روزه به سوی نمایندگان گسیل می‌شود و نمایندگان نیز خود را موظف به بررسی آنها می‌دانند دو چندان می‌شود. در مجلس ما واقعاً با مشکلات زیادی مواجه هستیم. دفاتر کار نمایندگان آن قدر کوچک و امکانات آن به قدری محدود است که اگر نمایندگان مثلاً بخواهند جواب نامه‌های مردم را بدهند باید مدت زمان زیادی را در انتظار تایپ کامپیوتری نامه‌ها باشند که این امر خود زمان زیادی را از نمایندگان می‌گیرد. البته این مشکلات نباید باعث شود که ما وظیفه

نمایندگی و دینی را که نسبت به مردم داریم فراموش کنیم.

حضور: از نظر شما عملکرد دولت در رابطه با اندیشه‌های اجتماعی و اقتصادی حضرت امام

خصوصاً نسبت به شعارهای اولیه دولت چگونه است؟

شایق: شعارهایی را که دولت مطرح کرد و طرح‌هایی را که برای عملی کردن این شعارها ارائه داد در کوتاه‌مدت پاسخگو نیست. مثلاً یکی از شعارهایی که دولت مطرح کرده عدالت محوری است و وقتی می‌خواهد در حوزه‌های مختلف این کار را عملی کند در کوتاه‌مدت پاسخگو نیست بالاخص زمانی که در بعضی از بخش‌ها مقاومت وجود دارد. یعنی تسهیلاتی را مجلس تصویب می‌کند و دولت قصد دارد اجرا کند اما بخشی از بدنه خود دولت در مقابل آن مقاومت می‌کند از جمله در سیستم تسهیلات، بانک‌ها مقاومت می‌کنند و با نافرمانی از درون، کار نمی‌تواند جلو برود. در برخی از بخش‌ها هم که دولت خود تصمیم‌گیرنده است مانند سفرهای استانی، تأثیرات مطلوبی را شاهد بوده‌ایم، اما اگر مصوباتی که در این سفرها تصویب می‌شود با سرعت لازم جلو نرود و عملی نشود موجب نارضایتی می‌گردد. تحقق این مصوبه‌ها هم نیازمند این است که بدنه دولت سرعت خود را با دولت تنظیم کند. سرعت دولت برای تحقق این شعارها خیلی قوی است اما این بدنه نمی‌تواند خود را با این سرعت برساند و گاهی هم مقاومت می‌کند. از همه مهم‌تر این که دولت و مجلس به یک حرکت دور از انصاف دست زدند. دولت و مجلس رقیب نیستند. گاهی احساس می‌شود که برخی از همکاران در مجلس با دولت رقابت می‌کنند که اشتباه است. چون حوزه اجرا و حوزه قانونگذاری از هم جدا هستند و اختیارات متفاوتی دارند. این رقابت‌ها مطلوب نیست. تجدیدنظر در رفتار کارگزار چه این کارگزار مجری و چه قانونگذار باشد خیلی مهم است.

حضور: اگر خاطره‌ای از امام خمینی دارید بیان بفرمایید.

شایق: من چهره ظاهری امام را با عکس ایشان در زیر درخت سیب شناختم که در زمان

□ در هر سه، چهار جلسه دیدار با امام، فقط گریه می کردم. هر کس به آنجا می آمد همین حالت را داشت

□ برای رشد و بالندگی کشور ما و تحقق شعار اولیه ما که همان استقلال است نباید از تهدیدهای خرد و کلان دشمنان، وحشت کنیم ولی باید از روشهایی که باعث تحریک و ایجاد خصومت می شود پرهیز کرد

انقلاب توزیع می شد. این عکس خیلی آرامبخش بود. برای ما جالب بود که این پیام های مقتدرانه، کوبنده و دشمن شکنی که هر روزه صادر می شود از جانب پیرمردی نورانی و ساده زیست باشد. دوست داشتم امام را از نزدیک بینم و با عکس تطبیق دهم. یادم هست که سه جلسه پشت سر هم به دیدار امام آمده بودیم. حالتی خاص داشتم که نمی دانم اسم آن را چه می شود گذاشت. من امام را در هاله ای از مخمل نور می دیدم. با تصویری که داشتم و اشتیاقی که برای دیدار با امام داشتم در هر سه، چهار جلسه دیدار، فقط گریه می کردم. فقط من این گونه نبودم بلکه هر کسی که به آنجا می آمد اعم از پیر و جوان همین حالت را داشتند.

حضور: درباره دفاع از حق داشتن انرژی هسته ای موقعیت کشورمان را چگونه ارزیابی می کنید؟

شایق: امروزه انرژی هسته ای به مسأله اصلی نظام تبدیل شده است. اگر بگوییم انرژی هسته ای حق مسلم ماست از یک امر عادی سخن گفته ایم. فناوری بومی ای که ما در علم هسته ای به دست آورده ایم باید با چنگ و دندان حفظ شود زیرا ابزاری بسیار مهم برای رشد و بالندگی کشور ما و تحقق شعار اولیه ما که همان استقلال است می باشد. از تهدیدهای خرد و کلان دشمنان هم نباید وحشت کنیم ولی باید تلاش کنیم تا از روش های قوی دیپلماسی این مسأله حل شود. از

روش‌هایی که باعث تحریک و ایجاد خصومت می‌شود باید پرهیز کرد. دلیلی ندارد زمانی که اقتدار دیپلماسی می‌توانیم داشته باشیم از سایر روشها که ممکن است نامناسب هم باشد استفاده کنیم. دشمنان هم از عزم ما برای دستیابی به انرژی هسته‌ای آگاه شده‌اند و اخیراً نوع برخوردشان با ما تغییر کرده است. آنها تجربه دارند و می‌دانند در چیزی که عزم خود را جزم کنیم دیگر کوتاه نمی‌آییم و حاضریم تمام هزینه‌های آن را هم پردازیم.

حضور: امسال، سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی است، چند کلمه هم درباره ضرورت این شعار و هدف، بیان بفرمایید.

شایق: امروزه با توجه به تحریک‌هایی که علیه کشورهای اسلامی صورت گرفته توجه به انسجام اسلامی اهمیت ویژه‌ای دارد. باید با محوریت قرآن و اسلام نبوی مسلمانان را متحد نگه داریم. افراد برای این که با هم متحد شوند لازم است از برخی سلیقه‌های شخصی عدول کنند یعنی حفظ اسلام را بر حفظ سلیقه شخصی خود ترجیح دهند. این جا صبوری و مدارا کردن لازم است و اگر اختلافی هم بین علما وجود دارد نیاز نیست به سطح جوامع کشیده شود. مثلاً در بسیاری از مباحث علمی و پزشکی بین دانشمندان اختلاف وجود دارد اما این اختلاف‌ها در سطح جامعه بروز نمی‌کند و رفتار افراد جامعه را تحت‌الشعاع قرار نمی‌دهد. برای افزایش انسجام اسلامی لازم است مرکز تقریب مذاهب اسلامی فعال‌تر شود، دانشگاه‌های ما باید در ایجاد ارتباط با دانشگاه‌های جهان اسلام فعال‌تر شوند. ایجاد انسجام در همه جنبه‌ها اعم از سیاسی، اقتصادی و... لازم است.

به هر حال حفظ انسجام اسلام مربوط به خارج از مرزهای کشور است و در میان کشورهای اسلامی باید تقویت شود ولی اتحاد ملی مربوط به داخل مرزها و بین هموطنان و ایرانیان است که آن هم نیاز به تقویت دارد. در این زمینه همه مسؤولیم، دولت مسؤول است، مجلس مسؤول است، حوزه‌ها و دانشگاه‌ها مسؤولند و خلاصه باید به بحث انسجام اسلامی و اتحاد ملی توجه ویژه‌ای شود.